

Adroddiad i'r: Cyngor Llawn

Dyddiad y Cyfarfod: 26 Ionawr 2016

Aelod / Swyddog Arweiniol: Julian Thompson-Hill/ Richard Weigh

Awdur yr Adroddiad: Rod Urquhart / Steve Gadd

Teitl: Cynllun Lleihau Treth y Cyngor 2016/17

---

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mabwysiadu'r Cynlluniau Lleihau Treth y Cyngor Cymru Gyfan a Rheoliadau Gofynion Rhagnodedig (Cymru) 2013 a Chynlluniau Lleihau Treth y Cyngor Cymru Gyfan a Rheoliadau Diwygiadau Gofynion Rhagnodedig (Cymru) 2016.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Roedd Deddf Diwygio Lles 2012 yn cynnwys darpariaethau i ddiddymu budd-dal treth y cyngor yn ei ffurf bresennol ar draws y DU. O 31 Mawrth 2013 daeth budd-dal treth y cyngor i ben ac mae'r cyfrifoldeb am ddarparu cefnogaeth ar gyfer treth y cyngor a'r arian sy'n gysylltiedig ag ef, wedi cael ei basio i Lywodraeth Cymru. Mae Llywodraeth Cymru, mewn partneriaeth ag awdurdodau lleol yng Nghymru, wedi cyflwyno cynllun newydd i ddarparu cymorth treth y cyngor a fabwysiadwyd gan y Cyngor ym mis Ionawr 2013.

Bydd Llywodraeth Cymru yn cwblhau'r ddwy set o reoliadau ar 19 Ionawr 2016 ac mae angen mabwysiadu'r Cynlluniau Lleihau Treth y Cyngor newydd a Rheoliadau Gofynion Rhagnodedig (Cymru) 2013, a Rheoliadau diwygiadau 2016 erbyn 31 Ionawr 2016.

3. Beth yw'r Argymhellion?

Yr aelodau i fabwysiadu'r Cynlluniau Lleihau Treth y Cyngor a Rheoliadau Gofynion Rhagnodedig (Cymru) 2013, a Rheoliadau Diwygiadau i Ofynion Rhagnodedig (Cymru) 2016, o ran blwyddyn ariannol 2016/17.

Bod yr aelodau'n cymeradwyo'r 3 elfen ddewisol o'r cynllun, a ddangosir yn adran 4.1, yn cael eu parhau yn 2016/17.

4. Manylion yr Adroddiad

Y Cynllun Arfaethedig 2016/17

Wrth ystyried datblygu cynllun newydd ar gyfer 2016/17 fe gytunodd Llywodraeth Cymru y dylai'r cynllun diwygiedig arsylwi'r paramedrau canlynol:

- Parhau gydag un cynllun a ddiffinnir yn genedlaethol i ddarparu lefel gyson o gymorth i hawlwy'r ar draws Cymru. Mae'r lefel uchaf o gefnogaeth wedi ei osod ar 100%.
- I barhau i ddarparu nifer fach o elfennau dewisol, yn debyg i'r rhai sydd ar gael o dan y cynllun presennol, gan alluogi awdurdodau lleol i ymateb i'w hamgylchiadau lleol gwahanol (ar yr amod bod costau unrhyw amrywiad lleol yn cael eu hariannu'n lleol).
- Parhau i fod yn seiliedig ar ddiwygio'r system Budd-dal Treth y Cyngor blaenorol, tan 2017-18 fel bod y risgiau gweithredol yn cael eu rheoli ac y gellir parhau i ddarparu cymorth.
- Mae nifer o newidiadau yn angenrheidiol i adlewyrchu'r trefniadau newydd mewn perthynas â gofal ac anghenion cymorth sydd wedi cael eu cyflwyno yn Lloegr gan Ddeddf Gofal 2014 a fydd yn cael eu cyflwyno yng Nghymru gan y Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 sydd i fod i ddod i rym yn llawn erbyn Ebrill 2016.

Mae'r rhan fwyaf o'r newidiadau hyn yn ofynnol i ddisodli'r dull presennol a ddefnyddir i bennu bod unigolyn yn ddall gyda'r amod bod yn rhaid i unigolyn fod naill ai'n ddall neu â nam difrifol ar eu golwg-. Mae hyn oherwydd bod y diffiniad o "dall" yn cael ei ddiddymu gan Ddeddf Gofal 2014 a gorchmynion o dan Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014, gydag un ar gyfer "nam difrifol ar y golwg" (mae'r diffiniad hwn yn fras yn ailadrodd y diffiniad blaenorol o ddall).

Mae angen gwneud newidiadau eraill i sicrhau bod ystod o daliadau sydd wedi eu diystyru'n flaenorol ar gyfer dibenion cyfrifo CTRS yn parhau i fod fel eu bod yn cael eu darparu o dan Ddeddfau 2014. Mae'r rhain yn cynnwys:

- newid i sicrhau bod y sawl sy'n derbyn taliadau gan Awdurdodau Lleol o dan Ddeddfau 2014 am eu gofal a chymorth yn parhau i gael y rhain wedi eu diystyru; a
- newid yn sicrhau y bydd y rhai sy'n derbyn bwrsariaethau o dan Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 yn cael hwn wedi'i ddiystyru.

Mae pob un o'r newidiadau uchod yn angenrheidiol i sicrhau bod yr ymgeiswyr yr effeithir arnynt yn dal i gael hawl i'r premiwm anabled.

- Mae newidiadau canlyniadol wedi cael eu gwneud er mwyn cymryd i ystyriaeth y newidiadau i derminoleg a ddefnyddir mewn deddfwriaeth o ganlyniad i'r Yswiriant Gwladol
- Deddf Cyfraniadau 2015. Mae pob cyfeiriad at "eithriad enillion bach" wedi cael eu disodli gan gyfeiriadau at "trothwy elw bach".

- Mae'n ofynnol i ddiwygiadau canlyniadol hefyd gymryd i ystyriaeth y trefniadau a therminoleg newydd a gyflwynwyd drwy gyfrwng Deddf Pensiynau 2014. Mae'n ofynnol i ddiwygiadau i Reoliadau 2013 fewnosod cyfeiriadau at 'bensiw'n y wladwriaeth' lle cyfeirir at 'bensiw'n ymddeol'. Mae hyn oherwydd o fis Ebrill 2016, bydd dau fath o bensiw'n y wladwriaeth. Mae'r newidiadau hyn yn angenrheidiol i sicrhau bod yr ymgeiswyr yr effeithir arnynt yn dal i gael hawl i'r premiwm a gostyngiadau perthnasol.
- Yn ogystal, mae'n ofynnol i newidiadau gymryd i ystyriaeth adran newydd o Ddeddf Cyfraniadau Nawdd Cymdeithasol a Budd-daliadau 1992 (adran 55A) sy'n ymwneud â 'chredyd pensiwn y wladwriaeth newydd'.
- Bydd y ffigurau a ddefnyddir i gyfrifo hawl ymgeiswyr i leihau Treth y Cyngor yn cael ei uwchraddio yn unol â'r CPI, fel y nodir gan y DU a Llywodraeth Cymru.

4.1 Elfennau dewisol ar gyfer penderfyniad y Cyngor

- a) Y gallu i gynyddu'r cyfnod talu estynedig safonol o 4 wythnos a roddir i bobl ar ôl iddynt ddychwelyd i'r gwaith os ydych wedi bod yn derbyn budd-dal cymwys perthnasol am o leiaf 26 wythnos
- b) Disgresiwn i ddiystyru rhan neu'r swm cyfan o Bensiynau Anabledd Rhyfel a Phensiwn Rhyfel Gwraig Weddw wrth gyfrifo incwm.
- c) Y gallu i ôl-ddyddio, am hyd at 6 mis unrhyw gais dyfarniadau Cymorth Treth y Cyngor ar gyfer cwsmeriaid oedran gweithio fwy na'r cyfnod safonol o 3 mis cyn y cais.

4.2 Roedd Llywodraeth Cymru wedi cynnal ymarfer ymgynghori ffurfiol ar y cynllun presennol a'r newidiadau posibl, gan ei alluogi i fod yn gost niwtral i Awdurdodau Lleol. Cyflwynwyd sylwadau gan nifer o sefydliadau, gan gynnwys Cyngor Sir Ddinbych, gan awgrymu newidiadau i'r cynllun.

Ar ôl ystyriaeth briodol, penderfynwyd parhau â'r cynllun fel y mae tan ar ôl etholiadau nesaf y cynulliad, gydag unrhyw ddiffyg rhwng y lleihad a roddir a'r grant penodol a dderbynnir, yn cael ei feddu gan yr Awdurdod Lleol.

Yn anffodus, mae Llywodraeth Cymru hefyd wedi penderfynu bod y lefelau cyllid ar gyfer y cynllun i aros ar lefelau 2013/14, a oedd yn creu pwysau cyllidebol yn 2015/16 a bydd yn parhau i wneud hynny yn 2016/17.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Bydd mabwysiadu'r cynllun hwn yn helpu pobl ddiamddiffyn, gan sicrhau eu bod yn byw mor annibynnol ag sy'n bosib.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Collwyd incwm grant trwy'r newidiadau i'r system Budd-daliadau Treth y Cyngor. Yn 2016/17, bydd y Cyngor yn derbyn cyllid o £9.167miliwn ar gyfer Cymorth Treth y Cyngor gan Lywodraeth Cymru. Fodd bynnag, y gwariant presennol yw £9.647miliwn, os byddai Treth y Cyngor Net yn cynyddu 2.5% (hy cynnydd arfaethedig y cynghorau a lwfans ar gyfer newidiadau i praeseptau eraill sydd wedi'u cynnwys yng nghyfanswm y bil) mae'r gwariant a ragwelir ar gyfer 2016/17 oddeutu £9.863miliwn. Mae hyn yn rhoi diffyg o tua £696mil ar gyfer 2016/17.

Gall y diffyg un ai gynyddu neu leihau yn dibynnu ar y lefelau o Dreth y Cyngor a godir ar gyfer 2016/17 ac / neu unrhyw amrywiadau pellach ar lwyth achosion.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Aseiad o Effaith ar Gydraddoldeb (AEC) a gynhaliwyd ar y penderfyniad? Dylai'r templed AEC wedi'i lenwi gael ei atodi fel atodiad i'r adroddiad.

Mae Llywodraeth Cymru wedi cynnal Aseiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb ar lefel genedlaethol ar ei newidiadau arfaethedig i'r Cynllun Lleihau Treth y Cyngor.

8. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd gyda'r Pwyllgorau Archwilio ac eraill?

Ddim yn berthnasol gan fod hyn yn ychwanegiad ar y cynllun presennol a ymgynghorwyd arno yn 2012.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Nid oes gan y Cyngor unrhyw ddewis ond i fabwysiadu'r cynllun. Mae'n cynrychioli pwysau sylweddol ar gyllid y Cyngor. Mae cyllideb 2016/17 yn cynnwys rhagdybiaethau doeth ynghylch y costau ac mae'n darparu cyllideb i dalu am y diffyg amcangyfrifedig.

10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Mae risgiau i'r Cyngor o beidio mabwysiadu'r cynllun hwn, o ganlyniad i hynny byddai'n rhaid i Gyngor Sir Ddinbych fabwysiadu'r cynllun diofyn, a all gynyddu'r gost.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad

- Dylid mabwysiadu Cynlluniau Gostyngiadau Treth y Cyngor a Rheoliadau Gofynion Rhagnodedig (Cymru) 2013.
- Rheoliadau Cynllun Lleihau Treth y Cyngor (Cynllun Diofyn) (Cymru) 2013.
- Cynlluniau Gostyngiadau Treth y Cyngor (Cynllun Gofynion Rhagnodedig a Diofyn (Cymru) (Diwygiad) 2016.